

Viktigt att minnas historien

– Den tyska ockupationsmakten gjorde sitt yttersta för att utrota två namibiska befolkningsgrupper under början av 1900-talet, säger historikern Casper Erichsen. Kanske kan hans bok om den mörka historien under kolonialtiden ge namibierna kunskaper som idag inte är en del av det kollektiva minnet.

En alldeles ny bok av den danske historieforskare Casper Erichsen är den första boken som i detalj och med hjälp av historiska dokument beskriver tyskarnas framfart under kolonialtiden. Den heter *The Angel of Death had descended violently among them: a study of Namibia's concentration camps and prisoners of war, 1904–1908*.

– Den tyska ockupationsmakten gjorde sitt yttersta för att utrota två namibiska befolkningsgrupper, hereros och namas, under början av 1900-talet, säger Erichsen. Framförallt hereros var upproriska, men båda grupperna var i vägen för tyska bosättare, eftersom de levde och bedrev boskapskötsel i de centrala delarna av Namibia. De ansågs inte ha något framtida värde i det tyska Sydvästra Afrika.

I god tysk stil var ockupationsmakten både välorganiserad, systematisk och effektiv i sitt arbete. General von Trothas framgång med att nästintill utrota hererofolket är välkänt och förhållandevis väldokumenterat. Namibiska skolbarn får idag lära sig om det stora slaget vid Waterberg och folkmordet 1904.

Vad som är mindre känt är hur folkmordet på hereros ersattes av en ny utrotningspolitik genom inrättandet av fem stora ar-

Den danske historieforskaren Casper Erichsen har dokumenterat tyskarnas förbrytelser i Namibia.

FOTO: CECILIA STRAND

Av de 18 000 namibier som dog i tyska koncentrationsläger hade 12 000 lurats dit av missionärer.

bets- och koncentrationsläger i Windhoek, Swakopmund, Okahandja, Karribib och Lüderitz. Tyskarna samlade där ihop slavarbetskraft till stora satsningar på utbyggnad av infrastrukturen. Städerna växte explosionsartat och stora delar av den bebyggelse som finns kvar idag är byggt av slavar, skriver Erichsen.

Dödsfrekvensen bland arbetarna, som till största delen bestod av kvinnor och barn, låg runt 80 procent. Tyskarna fick snabbt problem med brist på arbetskraft och eftersom människor hade flytt och gömde sig i bushen, hann armén inte fylla på lägren i lämplig takt.

– Det som följde är ett mycket mörkt och ganska okänt kapital i Namibias historia, berättar Erichsen. Armén tog hjälp av de tyska missionärerna som via sina kontakter kom med fredsbudskap och löfte om mat, vatten, filter och tobak. På det viset lyckades de lura hereros och namas till missionsstationerna. Med jämna mellanrum kom armén dit, samlade ihop folk och skickade dem till koncentrationslägren. Från 1904 till 1908 dog cirka 18 000 namibier i lägren, av dem hade 12 000 kommit dit med hjälp av tyska missionärer.

80 procent av hererofolket, cirka 65 000 personer och 10 000 namas, hälften av den befolkningsgruppen, dog, antingen av direkt krigsföring eller av andra umbäranden,

under den tyska ockupationen 1884–1918.

– De tyska truppernas agerande måste ses i ett historiskt perspektiv, poängterar Erichsen. Det gör inte brotten som begicks mindre avskyvärda, men ger en viktig bakgrund till hur det kunde ske. Rasbiologi och rasteorier var väletablerade och respekterade forskningsområden i Tyskland och man såg helt enkelt inte lokalbefolkningen som människor.

I och med avkolonialiseringen har många länder i regionen tagit bort eller förklarat kolonialisternas monument. I Namibia har inte mycket skett på den fronten. Trots 15 års självständighet står det iögonenfallande tyska ryttarmonument kvar i huvudstaden Windhoek, på samma plats där landets största koncentrationsläger en gång låg.

I dagens Namibia är det rätt tyst kring folkmordet på namas. De tycks inte finns någon större politisk vilja att minnas eller att kraftfullt driva frågan om kompensation till hereros och namas för land- och boskapsstöld.

Förklaringen till att frågan inte är en del av det kollektiva minnet kan sökas i det faktum att regeringspartiet SWAPO:s politiska bas, ovambofolket, inte drabbades nämnvärt, framförallt förlorade de inte sin mark.

CECILIA STRAND

Windhoek

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Ickekommersiell-Dela Lika 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/se/> Verket har publicerats i www.globalarkivet.se.